

El tot és
divisible indivisible
mortal immortal
raó eternitat.

O bé (898):

combat i contesa
entesa i pau
camí amunt i avall.

O aquesta definició de la naturalesa animal
i humana (815):

Amb fang es renten els porcs, i els agrada:
amb cendra els ocells de corral—
no pas amb aigua neta.

O bé (882):

Alguna volta el foc ho esdevé tot.

Mentre que altres semblen més aviat re-
franys atribuïts al filòsof, com ara (783):

Fenc triarien els ases, no pas or.

O bé aquesta metàfora del coneixement
(803):

Els que cerquen or
molta terra remouen
i en troben poc.

Voldríem acabar amb un elogi de l'edició,
no solament perquè és una edició d'aquestes
que ja no se'n troben de tapa dura i tipog-
rafia acurada, sinó perquè tal com estan
les coses i encara més el món editorial ens
sembla una gran valentia si no una teme-
ritat que una editorial petita i sense suport
institucional com aquesta s'arrisqui a editar
un llibre com aquest. □

Una exacta revisió de Fuster

Francesc Pérez Moragón

*Joan Fuster: el projecte de normalització del
circuit literari*

Vicent Simbor

311 pp., 2012, València, PUV.

La bibliografia sobre els diversos aspectes
de l'obra i la personalitat de Joan Fuster
continua creixent de manera incessant,
especialment en determinats moments,
marcats per la commemoració d'algun es-
deveniment particularment notable, com ha
succeït aquest 2012 amb el cinquantenari de
la primera edició de *Nosaltres, els valencians*.

Malgrat aquesta abundància, el llibre de
Vicent Simbor que ara ha editat la Càtedra
Joan Fuster, de la Universitat de València, té
un caràcter de clara i oportuna novetat, ja
que aborda un seguit de qüestions que fins
ara no havien estat tractades o estudiades,
o ho havien estat de manera insuficient o
insatisfactòria.

Com ho declara l'autor en les paraules
introdudòries del volum, el llibre proposa
un recorregut a través de l'esforç fusterià per
a transformar una infraestructura cultural
tan precària i dividida entre els grans terri-
toris històrics de la llengua catalana com
la que ell mateix va trobar en la dècada de
1950, «en una xarxa editorial, de premis
literaris, de revistes i fins i tot de diaris, si
la seua voluntat no hagués xocat contra
la insalvable censura, concebuts amb la
perspectiva global d'aquest circuit ampli».

El llibre s'ocupa igualment de la contribució feta per Fuster, a través d'un procés no mancat de contradiccions inevitables, «a l'establiment d'un nivell de llengua de comunicació interregional literària i estàndard». I, finalment, estudia la importància que va tenir l'obra fusteriana en la fixació d'unes línies generals –i de vegades específiques– per al coneixement de la història de la literatura catalana dels segles XIX i XX.

Com en les seues obres anteriors –sobre la Renaixença valenciana, sobre les figures de Carles Salvador, Llorenç Villalonga o Teodor Llorente, o, en col·laboració amb Ferran Carbó, al voltant de la literatura contemporània en català al País Valencià, per exemple–, Simbor ha articulat les matèries que estudia amb un elogiàble criteri d'ordenació i rigor, unit a una forma expositiva igualment remarcable i eficaç.

D'acord amb els seus propòsits, el llibre està dividit en cinc capítols, d'extensió molt distinta, segons el que demanava cada matèria d'anàlisi, denominats «Joan Fuster, de Sueca estant», «Un intel·lectual d'a peu o l'intel·lectual compromès amb el país», «De "mirabilis poeta" a assagista i estudiós», «Les dificultats de la llengua literària» i «L'estudiós de la literatura catalana contemporània». Els tres primers apareixen més directament lligats al recorregut vital de l'assagista valencià en la primera etapa de formació i en el període inicial –de resultats immediatament admirables– de la seua activitat pública. Els dos restants se separen més, per les mateixes exigències de l'òptica adoptada per Simbor, de les circumstàncies personals de l'autor analitzat, per a posar en relació les seues propostes i preses de decisió amb d'altres dels seus coetanis. Fins i tot, en relació amb l'absència d'altres propostes equiparables, en alguns casos.

Al capdavall, Vicent Simbor ha copsat molt bé un dels factors essencials en la llarga i fecunda línia d'actuació que va mantenir Fuster des de ben jove. L'assagista dedicà molts esforços a alçar balanços tan exactes com fos possible –cal no oblidar els instruments d'estudi que en cada moment pogué tenir a l'abast– entorn de determinades mancances evidents i doloroses de la societat del seu temps, especialment el País Valencià i el conjunt dels Països Catalans. I, paral·lelament, a arbitrar propostes de solucions enfront d'aquells dèficits. I això pot aplicar-se a qüestions molt diverses: des de la manca de narrativa o de teatre d'altura en català al País Valencià, o d'una filosofia igualment digna en tot el territori, fins a la necessitat de comptar amb una divisió comarcal efectiva de les terres valencianes o a l'exigència d'establir unes idees clares sobre els efectes negatius –letals, en definitiva– del sucursalisme polític i cultural, mental podríem dir-ne, i de la falta de polítiques pròpies.

Enmig de tota aquesta llarga llista d'advertiments i de respostes que Fuster va donar a una part substancial dels problemes que ell mateix –observador agut i ben informat– havia sabut detectar, Simbor ha aïllat, per tal de poder analitzar-los en major profunditat, els dèficits que hi havia pel que fa a plataformes editorials i periodístiques o en el mercat del llibre, la inexistència d'una "llengua literària" compartida per tot l'àmbit lingüístic i, en últim terme, també l'absència d'estudis generals sobre la rica i diversa producció literària en català en l'època contemporània.

Cal valorar de manera especial el fet que l'autor conclou, com a diagnòstic final de les seues anàlisis, la importància de l'acció de Fuster en cadascun dels àmbits estu-

diats. És una constatació gens artificiosa o forçada, que es deriva de manera natural de la visió que ha anat extraient de la recerca entorn de tots ells.

Per a dir-ho en les seues paraules, es pot veure amb claredat que «el circuit literari català quedava radicalment transformat després de la intervenció de Fuster en tots els diferents components». De la mateixa manera, «mai un escriptor valencià no havia trencat les barreres regionals i havia transitat per jurats de premis, per redaccions de revistes i per editorials de Barcelona o de Mallorca amb la desimboltura i naturalitat amb què trepitjava els caus culturals valencians. Ni mai cap escriptor valencià –ni principatí ni mallorquí– havia exercit una influència tan decisiva en la conscienciació general de la urgència del redreçament d'un únic, i efectiu, circuit literari per a tots els Països Catalans».

Enfront, per tant, de visions reduccionistes o deformadores sobre la decisiva funció social que Fuster va desenvolupar, Simbor afirma, amb absoluta raó i amb suficients proves presentades, que «poques vegades en la nostra història un sol individu ha pogut irradiar tal influència. Per a això calia estar dotat d'un conjunt de virtuts no gens fàcils d'aglutinar: habilitat i carisma en els afers cívics i culturals i grans dots de creador literari i d'investigador».

I això podia afirmar-se igualment si es considera el programa lingüístic que Fuster desenvolupà al llarg dels anys, amb una clara voluntat unitària però tenint en compte una imprescindible flexibilitat que contemplàs les solucions i les variants vigents en cadascun dels territoris del català. Era una línia de conducta declaradament hereva de la que havia seguit Pompeu Fabra, a qui Fuster va expressar sempre una ferma admiració.

I, encara, sobre una altra de les matèries que aborda, Simbor pot concloure que les aportacions fusterianes a la història de la nostra literatura, «han sigut tan importants com per a fer girar els estudis al seu voltant. [...] Ningú no pot dubtar que Fuster marcà els estudis de la literatura contemporània i incidí de forma molt notable en la designació del cànon d'aquest tram històric».

La transcendència de la tasca duta a terme per Fuster demanava aquests aclariments específics que Simbor ha sabut enllaçar en un panorama conjunt, a través d'una bibliografia molt rica i ben utilitzada. I val a dir-ho, per la nitidesa dels mateixos mecanismes de recerca emprats, que ho ha fet amb un evident sentit crític, sense cap beateria i sense respondre a cap partit pres d'avançada. Particularment en els apartats dedicats a l'aportació fusteriana a l'estudi de la nostra literatura contemporània, Simbor col·loca, al costat dels mèrits més permanents que presenta, tots aquells aspectes en què s'ha pogut revisar, contradir o millorar la perspectiva traçada per l'assagista valencià. □